

ΡΙΤΣΑΡΝΤ
ΦΛΑΝΑΓΚΑΝ

ΒΡΑΒΕΙΟ BOOKER 2014

ΣΕ ΠΡΩΤΟ
ΠΡΟΣΩΠΟ

ΜΥΘΙΣΤΟΡΗΜΑ

Μετάφραση:
Γιώργος Μπλάνας

ΤΙΤΛΟΣ ΒΙΒΛΙΟΥ: **Σε Πρώτο Πρόσωπο**
ΤΙΤΛΟΣ ΠΡΩΤΟΤΥΠΟΥ: First Person
Από τις Εκδόσεις Κνορφ, Σίδνεϊ 2017
ΣΥΓΓΡΑΦΕΑΣ: Richard Flanagan
ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ: Γιώργος Μπλάνας
ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ – ΔΙΟΡΘΩΣΗ ΚΕΙΜΕΝΟΥ: Γιώργος Κασσιπίδης
ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΕΞΩΦΥΛΛΟΥ: Suzanne Dean
ΜΑΚΕΤΑ ΕΞΩΦΥΛΛΟΥ: Δημήτρης Χαροκόπος
ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΣΕΛΙΔΟΠΟΙΗΣΗ: Ραλλού Ρουχωτά

© Richard Flanagan, 2017
© Εικόνας εξωφύλλου: Jimmy Turrell/Heart Agency
© ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΨΥΧΟΓΙΟΣ Α.Ε., Αθήνα 2020

Πρώτη έκδοση: Φεβρουάριος 2020

Έντυπη έκδοση ISBN 978-618-01-3050-8
Ηλεκτρονική έκδοση ISBN 978-618-01-3051-5

Τυπώθηκε στην Ευρωπαϊκή Ένωση, σε χαρτί ελεύθερο χημικών ουσιών, προερχόμενο αποκλειστικά και μόνο από δάση που καλλιεργούνται για την παραγωγή χαρτιού.

Το παρόν έργο πνευματικής ιδιοκτησίας προστατεύεται κατά τις διατάξεις του Ελληνικού Νόμου (Ν. 2121/1993 όπως έχει τροποποιηθεί και ισχύει σήμερα) και τις διεθνείς συμβάσεις περί πνευματικής ιδιοκτησίας. Απαγορεύεται απολύτως η άνευ γραπτής άδειας του εκδότη κατά οποιονδήποτε τρόπο ή μέσο αντιγραφή, φωτοανατύπωση και εν γένει αναπαραγωγή, διανομή, εκμίσθωση ή δανεισμός, μετάφραση, διασκευή, αναμετάδοση, παρουσίαση στο κοινό σε οποιαδήποτε μορφή (ηλεκτρονική, μηχανική ή άλλη) και η εν γένει εκμετάλλευση του συνόλου ή μέρους του έργου.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΨΥΧΟΓΙΟΣ Α.Ε.	PSYCHOGIOS PUBLICATIONS S.A.
<i>Από το 1979</i>	<i>Publishers since 1979</i>
Έδρα:	Head Office:
Τατοΐου 121, 144 52 Μεταμόρφωση	121, Tatoïou Str., 144 52 Metamorfossi, Greece
Βιβλιοπωλείο:	Bookstore:
Εμμ. Μπενάκη 13-15, 106 78 Αθήνα	13-15, Emm. Benaki Str., 106 78 Athens, Greece
Τηλ.: 2102804800 • fax: 2102819550	Tel.: 2102804800 • fax: 2102819550

e-mail: info@psychogios.gr
www.psychogios.gr • <http://blog.psychogios.gr>

**ΡΙΤΣΑΡΝΤ
ΦΛΑΝΑΓΚΑΝ**

**ΣΕ ΠΡΩΤΟ
ΠΡΟΣΩΠΟ**

Μετάφραση: Γιώργος Μπλάνας

ΣΗΜΕΙΩΣΗ ΤΟΥ ΣΥΓΓΡΑΦΕΑ

Οι αναγνώστες της Άννας Αχμάτοβα θ' αναγνωρίσουν μια παράφραση στίχων της μεγάλης Ρωσίδα ποιήτριας στη σελίδα 411.

Ο συγγραφέας αναφέρεται στη φράση του: «*Συνέχισα να δολοφονώ τη μνήμη, προσπαθώντας να μάθω να ζω ξανά*», η οποία βρίσκεται στη σελίδα 411 του βιβλίου. Πρόκειται για παράφραση στίχων από το 7ο ποίημα της ποιητικής σύνθεσης *РЕКВИЕМ [РЕК-ВИЕМ]* την οποία έγραψε η Ρωσίδα ποιήτρια Άννα Андреевна Ахматова [1889-1966] μεταξύ 1930 και 1957: «*Η ΚΑΤΑΔΙΚΑΣΤΙΚΗ ΑΠΟΦΑΣΗ. Κι έπεσε η λέξη, η πέτρινη του νόμου / πάνω στο στήθος μου το ακόμα ζωντανό. / Τι να γίνει, από καιρό προετοιμαζόμουν / όπως-όπως θα τα βγάλω πέρα και μ' αυτό. / Έχω σήμερα πολλές δουλειές. Για μέτρα: / Πρέπει κάθε μνήμη ευθύς να σκοτωθεί / πρέπει την καρδιά να κάνω πέτρα / πρέπει πάλι τη ζωή να μάθω απ' την αρχή. / Γιατί αλλιώς... Θροϊζει, να, ξεστά το θέρος / στο παράθυρό μου στέκω κ' είναι σαν γιορτή. / Το 'λεγε η καρδιά μου από καιρό, τα ξέρω / τούτο εδώ το φως και τ' άδειο σπίτι στη σιωπή*» (Άρης Αλεξάνδρου: *Διάλεξα*. Τυπογραφείο «Κείμενα», 1984. (Σ.τ.Μ.)

Για τη Nikki Christer

*Πρακτικά Καταθέσεων
Επιτροπή Περιορισμένης Σύνθεσης
για τον Εξορισμό Καταδίκων
Λονδίνο, 5 Μαΐου 1837*

Ερώτηση – Υπάρχουν πολλά βιβλιοπωλεία;

Αξιότιμος κύριος Τζέιμς Μάντι – Νομίζω πως υπάρχουν περί τα έξι στο Σίδνεϊ.

Ερώτηση – Τι είδους βιβλία βλέπετε να πωλούνται σε αυτά τα καταστήματα; Είναι διαφορετικού επιπέδου από τα βιβλία που βλέπετε να πωλούνται στα βιβλιοπωλεία του Λονδίνου;

Αξιότιμος κύριος Τζέιμς Μάντι – Κατωτέρου ασφαλώς. Υπάρχουν πολλά μυθιστορήματα, λόγου χάριν. Έχω πάει ο ίδιος σε αυτό που ονομάζουν εκποίηση βιβλίων και πάντα διαπίστωνα ότι βιβλία πραγματικά αξιόλογα πωλούνται πολύ φτηνότερα απ' όση θα κόστιζαν στην Αγγλία και θυμάμαι μια περίπτωση που υπήρξε πραγματικός θόρυβος στην αίθουσα, όταν εκτέθηκε το *Ημερολόγιο του Νιουγκέιτ** και όλοι έλεγαν: «Α, αυτό θα το πάρω εγώ!»

Δε θυμάμαι τι απέφερε, αλλά απέφερε κάτι τεράστιο... Έπειτα τους αρέσει πολύ η ιστορία των λήσταρχων ή οτιδήποτε αλλού του είδους.

Έγγραφο του Βρετανικού Κοινοβουλίου

---

* *Newgate Calendar*: Δημοφιλές ανάγνωσμα του 18ου και του 19ου αιώνα, βασισμένο στο αρχείο των φυλακών *Newgate* του Λονδίνου. (Σ.τ.Μ.)

1

Η ΠΡΩΤΗ ΜΑΧΗ ΜΑΣ ΗΤΑΝ Η ΓΕΝΝΗΣΗ. Εγώ την ήθελα – αυτός όχι. Όλη εκείνη την ημέρα και τη μισή επόμενη λογομαχούσαμε. Έλεγε πως δεν τον αφορούσε. Αργότερα άρχισα να καταλαβαίνω τον λόγο, αλλά εκείνη την ώρα έμοιαζε παραλογισμός και παράγοντας ανεξήγητης παρακώλυσης – λες και δεν ήθελε πραγματικά να γραφτεί η αυτοβιογραφία. Φυσικά και δεν ήθελε, αλλά δεν ήταν αυτός ο λόγος ή η αιτία. Ωστόσο, άργησα να το καταλάβω, άργησα πολύ: όταν είχα ήδη αρχίσει να φοβάμαι πως η αρχή εκείνου του βιβλίου ήταν επίσης και το τέλος μου.

Πάρα πολύ αργά, με άλλα λόγια.

Σήμερα αρκούμαι στα τηλεοπτικά ριάλιτι. Υπάρχει ένα κενό, μια μοναξιά που πονάει και ταραάζει, τρομάζει, με τρομοκρατεί πως θα έπρεπε να έχω ζήσει και δεν έζησα ποτέ. Τα ριάλιτι δεν έχουν αυτή την επίδραση πάνω μου.

Τότε, ωστόσο, όλο αυτό προκαλούσε σύγχυση. Οι άλλοι φοβούνταν πως μπορεί να ξαναγύριζα στη λογοτεχνία. Με το οποίο εννοώ την αλληγορία, το σύμβολο, τις ρητορικές πιρουνέτες με τον χρόνο – των βιβλίων που δεν είχαν συγκεκριμένη αρχή και τέλος ή τουλάχιστον όχι μ' αυτή τη σειρά. Με τους οποίους εννοώ τον εκδότη, έναν άνθρωπο με το απρόσμενο όνομα Τζιν Πέιλι. Αυτός ήταν αρκετά συγκεκριμένος σχετικά με το εξής: έπρεπε ν' αφηγηθώ απλώς μιαν απλή ιστορία και όπου δεν ήταν απλή – όπου είχε να κάνει με τις περιπλοκές του θεαματικού εγκλήματος – ν' απλοποιήσω, ν' απεικονίσω μέσω ανεκδότων και ποτέ να μην έχω μια πρόταση που θα τραβούσε περισσότερο από δυο γραμμές.

Ψιθυρίζοταν σε όλο τον εκδοτικό οίκο πως ο Τζιν Πέιλι φοβόταν τη λογοτεχνία. Και όχι χωρίς βάσιμο λόγο. Πρώτον και κύριο, δεν πουλάει. Δεύτερον, μπορεί δίκαια να ειπωθεί ότι θέτει ερωτήματα που δεν μπορεί ν' απαντήσει. Αφήνει άναυδους τους ανθρώπους με τον εαυτό τους, πράγμα το οποίο, αντικειμενικά, σπάνια είναι καλό. Τους υπενθυμίζει πως η υπόθεση της ζωής είναι ένα φιάσκο και πως η έλλειψη αυτής της γνώσης είναι αληθινή άγνοια. Ενδεχομένως να υπάρχει υπέρβαση σε όλο αυτό ή σοφία σε κάποιο μέρος του, αλλά ο Τζιν Πέιλι δεν έβλεπε τον εαυτό του στο κυνήγι της υπέρβασης. Ο Τζιν Πέιλι ήταν υπέρ των βιβλίων, λέγοντάς σου ένα-δυο πράγματα ξανά και ξανά. Αλλά κατά προτίμηση μόνο ένα.

Οι πωλήσεις, έλεγε ο Τζιν Πέιλι, τα λένε όλα.

Άνοιξα το χειρόγραφο πάλι και ξαναδιάβασα τις πρώτες γραμμές.

Στις 17 Μαΐου 1983, υπέγραφα την επιστολή με την οποία ζητούσα να προσληφθώ στη θέση του Αναπληρωτή Υπεύθυνου Ασφαλείας (Διευθυντή) (Επίπεδο Αρμοδιότητας 4/5) στον Αυστραλιανό Οργανισμό Ασφαλείας, με δύο λέξεις: Ζίγκφριντ Χάιντλ – και άρχισε η καινούργια μου ζωή.

Μόνο πολύ αργότερα ανακάλυψα πως ο Ζίγκφριντ Χάιντλ δεν υπήρξε ποτέ ως εκείνη την ημέρα που υπέγραψε την επιστολή· συνεπώς –συνοψίζοντας– ήταν μια ειλικρινής αιτιολόγηση. Αλλά το παρελθόν είναι πάντα απρόβλεπτο και όπως έμελλε να μάθω, ένα από τα μεγαλύτερα χαρίσματά του ως απατεώνας ήταν ότι σπάνια έλεγε ψέματα. Η άποψη του Ζίγκι Χάιντλ ήταν πως το χειρόγραφο του των δώδεκα χιλιάδων λέξεων –ο μικρός σωρός στοιβαγμένων χαρτιών τον οποίο πίεζε συχνά με το τεντωμένο χέρι του σαν να ήταν μπάλα του μπάσκετ που έπρεπε ν' αναπηδήσει και να ξαναμπεί στο παιχνίδι– έλεγε όλα όσα θα ενδιέφεραν οποιονδήποτε ήθελε να διαβάσει για τον Ζίγκι Χάιντλ. Η δουλειά μου ως συγγραφέας, συνέχισε, ήταν απλώς να βελτιώσω τις προτάσεις του και ίσως να τις αναπτύξω λίγο εδώ κι εκεί για λογαριασμό του.

Αυτό το είπε, όπως έλεγε τόσα και τόσα άλλα, με τέτοια πίστη, με τόση σιγουριά και αυτοπεποίθηση, που μου φάνηκε πολύ δύσκολο να επισημάνω, ως όφειλα, πως το χειρόγραφο του δεν έκανε καμία αναφορά στα παιδικά χρόνια, στους γονείς ή, αν μη τι άλλο, στο έτος γέννησής του. Η απάντησή του παραμένει στη μνήμη μου ακόμα, ύστερα από τόσα χρόνια.

Μια ζωή δεν είναι κρεμμύδι για να ξεφλουδιστεί, παλίμψηστο για ν' αποκατασταθεί σε κάποιο αρχικό, πιστότερο νόημα. Είναι μια επινόηση που δεν τελειώνει ποτέ.

Κι όταν θα πρέπει να έδειξα έκπληκτος με το περίτεχνο γύρισμα του λόγου του, ο Χάιντλ πρόσθεσε, σαν να έδινε οδηγίες για να βρεις μια δημόσια τουαλέτα: Τέμπε. Είναι ένας από τους αφορισμούς του.

Ό,τι του έλειπε σε στοιχεία, το αντιστάθμιζε με διακριτική βεβαιότητα. Και ό,τι του έλειπε σε βεβαιότητα, το αντιστάθμιζε με στοιχεία, αν και τις περισσότερες φορές επινοημένα, που γίνονταν ακόμα περισσότερο πιστευτά, επειδή ξεπετιούνταν πολύ ανάλαφρα από κάποια αναπάντεχη οπτική γωνία.

Ο μεγάλος Γερμανός installationist*, είπε ο Χάιντλ. Ο Τόμας Τέμπε.

Δεν είχα ιδέα τι μπορεί να είναι ένα παλίμψηστο, ποιος ήταν ο Τέμπε και τι έκανε ή τι ήταν ένας installationist, και το είπα. Ο Χάιντλ δεν απάντησε. Ίσως, όπως μου είπε κάποια άλλη φορά, παίρνουμε από το παρελθόν μας και από το παρελθόν άλλων, για να φτιάξουμε τον εαυτό μας από την αρχή και αυτό το κάτι καινούργιο αποτελεί τη μνήμη μας. Ο Τέμπε, τον οποίο διάβασα μόνο πολλά χρόνια αργότερα, το έθετε καλύτερα: Μπορεί να είναι το αίμα κάποιου άλλου που μουσκεύει τη σκόνη, έγγραψε, αλλά αυτή η σκόνη είμαι εγώ.

---

* Ο εικαστικός που δημιουργεί installations [εγκαταστάσεις], οι οποίες εκτείνονται στον χώρο σαν τμήμα του και όχι σαν εικαστικό αντικείμενο (πίνακας, γλυπτό). (Σ.τ.Μ.)

Σήκωσα το βλέμμα.

Από ενδιαφέρον, είπα, σε ποια περιοχή της Γερμανίας μεγάλωσες;

Της Γερμανίας; είτε ο Ζίγκι Χάιντλ κοιτάζοντας έξω από το παράθυρο. Στη Γερμανία πήγα για πρώτη φορά στα είκοσι έξι μου. Σου το είπα. Μεγάλωσα στη Νότια Αυστραλία.

Η προφορά σου είναι γερμανική.

Ρότζερ*, είτε ο Ζίγκι Χάιντλ, σαν να μιλούσε σε στρατιωτικό ασύρματο. Και όταν έστρεψε το παχουλό του πρόσωπο πάλι σ' εμένα, προσπάθησα να μην κοιτάζω επίμονα τον μικρό μυ στο κατά τα άλλα φουσκωτό μάγουλό του, που έκανε συσπάσεις όταν χαμογελούσε: ένας κόμπος ειρωνείας μέσα στη χαλάρωση, ένας μοναδικός σφιχτός μυς που παλλόταν μέσα-έξω.

Το ξέρω πως είναι παράξενο, αλλά... να... μεγάλωσα με γονείς που μιλούσαν γερμανικά και χωρίς κάποιον για να παίζω μαζί του. Ωστόσο, ήμουν ευτυχημένος. Γράψε το αυτό.

Χαμογελούσε.

Το χαμόγελό του: ένα υπόγειο ρεύμα δόλιας συννενοχής.

Ποιο; είπα.

Αυτό.

Ποιο;

Γράψε: Ήμουν ευτυχημένος.

Εκείνο το τρομερό χαμόγελο. Εκείνο το νευρικό μάγουλο.

Μπουμ-μπουμ, πήγαινε αθόρυβα. Μπουμ-μπουμ.

---

* Roger: κωδική λέξη που χρησιμοποιείται στην επικοινωνία μέσω ασυρμάτου. Σημαίνει: μήνυμα ελήφθη. (Σ.τ.Μ.)

2

Δουλεύαμε στο γωνιακό γραφείο κάποιου στελέχους στα κεντρικά μιας εκδοτικής εταιρείας στο Πορτ Μέλμπουρν. Ίσως να ήταν το γραφείο κάποιου διευθυντή σύνταξης ή διευθυντή πωλήσεων που είχε συνταξιοδοτηθεί ή απολυθεί πρόσφατα. Ποιος ξέρει; Δε μάθαμε ποτέ, αλλά το γραφείο έκανε τον Ζίγκι Χάιντλ να νιώθει σημαντικός, κι αυτό ήταν σημαντικό, και αν εγώ ένιωθα αμήχανος, αυτό δεν ήταν. Ήμασταν στο έτος 1992, σ' εκείνη την εποχή την τόσο κοντινή και πλέον τόσο μακρινή, όπου τα στελέχη των εκδοτικών οίκων είχαν ακόμα τέτοια γραφεία και ντουλάπια με ποτά. Πριν από το Amazon και τα ηλεκτρονικά βιβλία. Προτού φράσεις όπως «λεπτομερείς στατιστικές αναλύσεις», «ικανοποίηση πελάτη» και «ευθυγράμμιση αλυσίδας κέντρων διάθεσης» συνδεθούν σαν σφιχτές θηλιές στην αγχόνη ενός δήμιου. Πριν η ασταμάτητη άνοδος των αξιών ακινήτων και η κατάρρευση των εκδόσεων δουν τα γραφεία των εκδοτών να μεταμορφώνονται σε γραμμές παραγωγής σαν σφαγεία, όπου όλο το προσωπικό καθόταν κολλητά σε στενόμακρους πάγκους θυμίζοντας, για παράδειγμα, καντίνα του Κόκκινου Στρατού στην Καμπούλ γύρω στα 1979.

Και σαν τον Κόκκινο Στρατό τότε, οι εκδόσεις έμπαιναν σε μια κρίση αποτελέσματος που ακόμα δεν ήταν αντιληπτή είτε σαν κρίση είτε σαν τερματικός σταθμός. Και κάτω από εκεί όπου καθόνταν οι άνθρωποι των εκδόσεων ήταν τόσες πολλές οι μικρές τρύπες που άνοιγαν από απολύσεις, οι οποίες ενώνονταν αργά σε μια μεγάλη καταβόθρα που μέσα της, σε λίγα χρόνια, θα έπεφταν ξαφνικά και απροσδόκητα τα κάμποσα πατώματα του εκδοτικού οίκου, ώσπου να προσγειωθούν με πάταγο και συμπίεσμένα σ' έναν και μόνο όροφο. Έπειτα αυτός ο όροφος, με τη σειρά του, θ' άρχιζε να συρρικνώνεται, καθώς μια φουσκωμένη θάλασσα από νεοφυείς χρηματοοικονομικές και διαδικτυακές εταιρείες πλημμύριζε τον χώρο των γραφείων του εκδοτικού –ένας κατα-

πατητής ωκεανός *αταξίας*–, ώσπου ο όροφος ήταν πια μόνο μισός όροφος και σ' αυτή τη νησίδα που χανόταν, τα βιβλία ήταν πια μόνο περιεχόμενο και οι συγγραφείς μόνο προμηθευτές περιεχομένου, άνθρωποι που γέμιζαν αμμόσακους, αλλά από ολοένα και χαμηλότερη κοινωνική τάξη, αν κάτι τέτοιο ήταν δυνατόν. Όλα αυτά μπορεί να υποδηλώνουν πως γράφω με κάποια νοσταλγία, πως το γραφείο του Πορτ Μέλμπουρν είχε γοητεία ή χαρακτηρισμό.

Δε γράφω με νοσταλγία.

Δεν είχε τίποτα από τα δύο.

Κι αν ήταν ντυμένο με βιβλιοθήκες, οι βιβλιοθήκες ήταν –όταν τις εξέταζες από πιο κοντά– σαν τον κόσμο των εκδόσεων τότε: απογοητευτικές. Τα ράφια ήταν από νοβοπάν, ντυμένο με καπλαμά σε απομίμηση τικ, ένα περίεργο σκατί καφέ, μάλλον πλαστικοποιημένο παρά λουστραρισμένο. Και τα βιβλία! Τα βιβλία που εξέδιδε ο οίκος –ο τότε ισχυρός Schlegel TransPacific (ή όπως ήταν διαφορετικά γνωστός, TransPac ή STP)– ήταν τα μόνα βιβλία σ' εκείνα τα ράφια. Βιβλία για τη σοκολάτα, για την κηπουρική, για την επίπλωση, βιβλία στρατιωτικής ιστορίας, για κουρασμένες διασημότητες, ανιαρά απομνημονεύματα και μυθιστορήματα παλπ – ένα μικρό μέρος από τα κέρδη των οποίων πλήρωνε για την έκδοση των λιγοστών βιβλίων που θεωρούσα εγώ πως είναι βιβλία: μυθιστορήματα, δοκίμια, ποιήματα, ιστορίες, κανένα από τα οποία δε βρισκόταν σ' εκείνα τα σιλιπνά ράφια. Εκτός απ' αυτά και τα βιβλία μαγειρικής, τα εικονογραφημένα και τα εγκυκλοπαιδικά λεξικά που είχαν ακόμα μία αγορά, υπήρχαν και τα άπαντα του Τζεζ Ντέμπστερ, με κάθε τόμο του Τζεζ Ντέμπστερ στο μέγεθος τσιμεντόλιθου και κοσμημένο με τις λέξεις TZEZ NTEMPISTEP να ξεχωρίζουν με μεγάλα χρυσά γράμματα. Τι σκουπίδια ήταν. Πόσο απογοητευτικά έδειχναν. Ήταν η πρώτη μου νύξη πως η ιδέα που είχα εγώ για τα βιβλία, για το γράψιμο, ήταν ένα πολύ μικρό και κατά κύριο λόγο ανεπιτυχές υποσύνολο αυτού που ήταν γνωστό στον STP –μ' έναν κωδικοποιημένο, μυστηριώδη τρόπο– ως *εμπόριο*.

Το εμπόριο εξηγούσε τα πάντα. Ενώ φράσεις όπως «έτσι είναι στο εμπόριο» ή «το εμπόριο είναι στενεμένο» δε σου έλεγαν τίποτα, θεωρούνταν πως τα εξηγούν όλα. Και από την πρώτη μου μέρα κατάλαβα πως το εμπόριο κατά κάποιον τρόπο πίστευε ότι η αφήγησή μου της ιστορίας του Χάιντλ ήταν ένα πολύ πιο πραγματικό βιβλίο από το πραγματικό βιβλίο που θεωρούσα εγώ ως εκείνη τη στιγμή πως έγραφα, εκείνο το πραγματικό βιβλίο που ήταν το δικό μου ατελείωτο πρώτο μυθιστόρημα.

Αυτό δεν είχε λογική για μένα, μα πάλι το εμπόριο δεν είχε λογική. Δεν είχε λογική, για παράδειγμα, το ότι η αυτοβιογραφία του Χάιντλ ήταν –για λόγους που ποτέ δε θα μπορούσα να φανταστώ– μυστική. Στον εκδοτικό οίκο κανείς δεν έπρεπε να ξέρει τίποτα, εκτός από τους λίγους που δούλευαν μαζί μας επάνω στο βιβλίο: τον ίδιο τον Τζιν Πέιλι, αν κι αυτός ως εκδότης άφηνε την περισσότερη δουλειά στην επιμελήτρια, την Πία Καρνεβάλε, κι έναν-δυο άλλους. Σε όλους τους υπόλοιπους έπρεπε να λέμε ότι επιμελούμαστε μαζί μια ανθολογία μεσαιωνικής λαϊκής ποίησης από τη Βεσφαλία. Δεν είμαι βέβαιος ποιανού ψέμα ήταν αυτό –του Ζίγκι Χάιντλ, του Τζιν Πέιλι τότε ή δικό μου αργότερα– ωστόσο, όσο ήταν εντυπωσιακό άλλο τόσο ήταν γελοίο. Το γιατί ένα τέτοιο εγχείρημα θ' αναλαμβανόταν μέσα στον εκδοτικό οίκο, απ' όσο γνωρίζω, δεν αμφισβητήθηκε ποτέ. Σε μια δουλειά γεμάτη σύγχυση, αυτό ήταν απλώς άλλη μια παραδοξότητα – αλλά έτσι δεν είναι στο εμπόριο;

Τα έπιπλα ταίριαζαν με τον τόνο της φτηνιάρικης μεγαλομανίας –το ψεύτικο εδουαρδιανό διευθυντικό γραφείο φορμάικα, πίσω από το οποίο έκανε ο Ζίγκι Χάιντλ τα ακατάπαυστα τηλεφωνήματά του, ήταν υπερβολικά μεγάλο, ενώ το τραπέζι συσκέψεων, στο οποίο δούλευα εγώ, ήταν πάρα πολύ μικρό για τον πραγματικό σκοπό του: να φιλοξενεί συσκέψεις. Οι ελαφρά λεκιασμένες στρογγυλές πολυθρόνες, στις οποίες καθόμασταν, ήταν ταπετσαρισμένες με νάιλον ζακάρ διακοσμημένο με

σομόν και γκρι ύφανση. Όταν τα δάχτυλά σου άγγιζαν το ύφασμα, είχες την αίσθηση του μισολιωμένου.

Το βασανισμένο χρώμα, χωρίς συγκεκριμένο λόγο, μου έφερε πάντα στον νου τη ζωγραφική του Φράνσις Μπέικον. Ένωθα σαν να ήμουν παρών σ' ένα βουβό ουρλιαχτό.

3

Κιφ, θέλει να σε δει ο Τζιν, είτε μια νεαρή γυναίκα στην πόρτα του γραφείου μας. Πρέπει να υπογράψεις ένα συμβόλαιο.

Ο Τζιν δεν ήθελε τίποτα τέτοιο – είχα υπογράψει το συμβόλαιό μου την πρώτη κιόλας μέρα, τόσο μακρινή ήδη που δυσκολευόμουν να πιστέψω πως ήταν τη Δευτέρα και τώρα ήταν μόλις Τετάρτη. Ο Τζιν Πέιλι, κατάλαβα, ήθελε να μάθει πώς πήγαινε.

Αργά, είπα καθώς στάθηκα μπροστά στον Τζιν Πέιλι στα γραφεία της διεύθυνσης, ενώ εκείνος είχε καρφωμένο το βλέμμα στα εκτυπωμένα υπολογιστικά φύλλα που κάλυπταν την επιφάνεια του γραφείου του. Απλώς δεν εννοεί να δώσει... λεπτομέρειες.

Παιδική ηλικία;

Αόριστες ιστορίες για τη γέννησή του σε κάποια απομακρυσμένη πόλη μεταλλωρύχων που λεγόταν Τζαγκαμγιούρα από Γερμανούς γονείς.

Αυτό μόνο; είπε ο Τζιν Πέιλι συνεχίζοντας να κοιτάζει τα χαρτιά.

Λίγο ως πολύ.

Χμμ...

Κυρίως λίγο.

Για το κόλπο; Όπως έλεγα, δεν είναι εγκληματική διασημότητα χωρίς λόγο. Επτακόσια εκατομμύρια δολάρια. Είναι η μεγαλύτερη απάτη στην ιστορία της Αυστραλίας. Εξήγησε πώς το έκανε;

Αόριστα.

Για τη CIA;

Ακόμα πιο αόριστα.

Χμμ, έκανε ο Τζιν Πέιλι και σώπασε. Σε μεγάλο μέρος της κουβέντας του παρεμβαλλόταν αυτό το ελαφρύ μουρμουρητό με τον τόνο του να πέφτει, λες και κάθε πρόταση ήταν απόφαση αποτυχίας. Αυτό· ή η επανάληψη της φράσης, όπως έλεγα. Όλος ο τρόπος που μιλούσε ήταν ασυνήθιστος: ψαλιδισμένες φράσεις που τις πετούσε γρήγορα κι έπειτα αργά, έτσι που συχνά ακουγόταν σαν ετοιμόρροπη συσκευή τέλεξ.

Καλές... είπα, αλλά άκουσα τον εαυτό μου να κοιμιάζει.

Σ' ένα από τα υπολογιστικά φύλλα, φαρδύ σαν μικρό προαστιακό δρόμο, ο Τζιν Πέιλι έβαλε μερικά ακριβή σημάδια με το υγρό μαύρο μελάνι του σιλό του ζωηρό πάνω στο χαρτί με τις γαλάζιες και λευκές ρίγες και το θαμπό σταχτί των τυπωμένων με κονκίδες αριθμών.

Καλές ιστορίες, είπα. Μόνο λίγο...

Αόριστες;

Αόριστες; Μάλλον.

Όπως έλεγα, εσύ μπορείς να γράψεις, είπε ο Τζιν Πέιλι, με τα μάτια του να συνεχίζουν να παρακολουθούν τους αριθμούς που ήταν διαταγμένοι κάτω. Αλλά αυτός πρέπει να μας μιλήσει.

Ήταν περίεργα κουκουλομάτης· αυτό και το μικρό του πρόσωπο, η μύτη του που θύμιζε ράμφος, η υποψία μιας χαρακτηριστικής μυρωδιάς πούδρας, η αίσθηση πως θα μπορούσε να δαγκώσει βαθιά και αναπάντεχα, όλα μου έφερναν στον νου τον κατοικίδιο ινδικό δαχτυλολαίμη παπαγάλο της Σουζί, που δεν έχανε ευκαιρία να με δαγκώσει.

Πρέπει να μου πει κάτι, είπα. Αυτός... αυτός απλώς δεν ενδιαφέρεται για το βιβλίο.

Ο Τζιν Πέιλι σήκωσε τα μάτια του και κάρφωσε τα δικά μου μ' ένα αδυσώπητο βλέμμα.

Χμμ, έκανε και με μια προβληματισμένη χειρονομία τέντωσε το χέρι που κρατούσε το τεράστιο σιλό του: φαντεζί και γελοίο σαν κομμάτι επιχρωμιωμένου σωλήνα αποστράγγισης και

το άφησε να πέσει κάτω, στα κάμποσα χιλιόμετρα αριθμών που υπήρχαν στα υπολογιστικά φύλλα. Δεκαετίες ζωής μέσα από αριθμούς σαν κι αυτούς –τους τυπωμένους *αριθμούς*, τους *αριθμούς* των πωλήσεων στη χονδρική, τους *αριθμούς* των πωλήσεων στη λιανική, των επιστροφών και των ξεπουλημάτων του στοκ, τους *αριθμούς* που έδινε σαν περιθώριο στους βιβλιοπώλες, τους *αριθμούς* για τους οποίους έλεγε ψέματα σε άλλους εκδότες και δημοσιογράφους, *αριθμούς* πραγματικά κολασμένους, φανταστικούς *αριθμούς*, αληθινούς *αριθμούς*, ψεύτικους *αριθμούς*, *αριθμούς* χαμένους σε αδηφάγες αλυσίδες παραγωγής, *αριθμούς* που αρπάχτηκαν από ανόητους συγγραφείς και ματαιόδοξους απξέντηδες, η απελπισία και η ομορφιά και η καθαρή αλχημεία των *αριθμών* –οι *αριθμοί* τους, οι *αριθμοί* μας, *κακοί αριθμοί*, *καλοί αριθμοί*, *ακόμα και*, για όνομα του Θεού, *αριθμοί* πάνω σε *αριθμούς*– όλοι αυτοί οι αναρίθμητοι *αριθμοί* είχαν ακονίσει με τα χρόνια μια τόσο μεγάλη ευαισθησία στον Τζιν Πέιλι, που άγγιζε τα όρια της έκτης αίσθησης: της δυνατότητας κέρδους και του τρόμου της ζημίας. Κι αυτή η αίσθηση ταραζόταν ακόμα και τότε από ανησυχία, ενδεχομένως και από φόβο.

Το συμβόλαιό σου δεν είναι απλώς να γράψεις, είτε με τη φωνή του ακόμα ευγενική αλλά κάπως πιο σταθερή – κάπως αποφασιστική. Είναι να γράψεις *μαζί του για μας*. Η δουλειά σου είναι να τον κάνεις να μιλήσει. Αν δε μιλήσει αυτός, δεν υπάρχει βιβλίο. Χωρίς βιβλίο στο τέλος εξί εβδομάδων, δεν υπάρχουν λεφτά για σένα. Καθόλου. Όχι. Ναι;

Όχι, απάντησα. Ναι.

Όχι, επανέλαβε ο Τζιν Πέιλι. Καθόλου.

Ναι, απάντησα. Όχι.

Καθώς μιλούσε, δίπλωσε τα υπολογιστικά φύλλα σε μια τακτική ορθογώνια στοίβα, σηκώθηκε κι έβγαλε το πουκάμισό του, χωρίς να ντραπεί ή να προβληματιστεί, αποκαλύπτοντας τη λευκή φανέλα που έπλεε στο ισχνό ασπρουλιάρικο κορμί του.

Λένε πως υπάρχουν μόνο τρεις κανόνες για τη συγγραφή

ενός βιβλίου, είτε με κάτι που φάνηκε σαν ανέκδοτο γλιτσιασμένο από τις πολλές φορές που είχε ειπωθεί. Μόνο που κανένας δε θυμάται ποιοι είναι.

Τα ελαφρά σακουλισμένα κοκαλιάρικα μπράτσα του ήταν σημαδεμένα με ζωηρόχρωμες κόκκινες ελιές, όχι πολύ μεγαλύτερες από περίεργα σημάδια με σιλό, σχεδόν κολλημένα σ' ένα σώμα που έδινε την εντύπωση ότι δεν είχε κάνει ποτέ χειρωνακτική δουλειά. Ένας άνθρωπος όπως ο Τζιν Πέιλι, κατά τα φαινόμενα αδιάφορος για το μικρό του όνομα, ήταν, συνειδητοποίησα, ένας άνδρας πέρα από τις συμβάσεις της αρσενικής αυτοαμφισβήτησης όπως είχα μάθει από μικρός να τις αντιλαμβάνομαι εγώ. Και ύστερα από μόλις τρεις μέρες δουλειάς στην αυτοβιογραφία του Χάιντλ, άρχιζα να καταλαβαίνω αυτή τη στενότητα της σκέψης μου σαν ένα μόνο από τα πολλά όριά μου. Παρ' όλα αυτά, μου ήταν αδύνατον να μην το θεωρώ ντροπιαστικό να αποκαλύπτεις ένα τέτοιο σώμα: ο κορμός ενός σκύλου ντάξχουντ κι από πάνω το κεφάλι ενός παπαγάλου κοκατίελ. Θα έπρεπε να είσαι ο Αρτσιμπόλντο για να μην το αδικήσεις.

Άνοιξε ένα ντουλάπι από το οποίο έβγαλε ένα φρεσκοσιδερωμένο πουκάμισο.

Ωστόσο, προσπάθησε να τελειώσει ένα πρώτο προσχέδιο, είπε. Γρήγορα. Αυτή είναι η συμβουλή μου.

Χωρίς καμιά έγνοια για την παρουσία μου ή για το τι θα μπορούσα να σκεφτώ, φόρεσε το πουκάμισο, λέγοντας μία και μόνη πρόταση που προφανώς ήταν επαρκής σαν εξήγηση.

Γεύμα με τον Τζεξ Ντέμπστερ, είπε καθώς κουμπωνόταν.

Τα βιβλία του Τζεξ Ντέμπστερ πουλιούνταν κατά εκατοντάδες χιλιάδες. Ίσως εκατομμύρια. Ο Τζεξ Ντέμπστερ ήταν μεγάλος στο εμπόριο.

Όπως έλεγα, ένας συγγραφέας σαν εσένα μπορεί να μάθει πολλά από τους Τζεξ Ντέμπστερ αυτού του κόσμου, είπε. Ναι;

Ναι, απάντησα ή επανέλαβα – έμοιαζε να είναι το ίδιο. Όπως...;

Όπως, αν μπορείς απλώς να μάθεις να γράφεις αρκετά άσχημα, μπορείς να βγάλεις πολλά λεφτά. Εσύ ζεις την εναλλακτική.

Γράφω καλά;

Δε βγάζεις λεφτά.

Παρόλο που στην ελαφρά κουκουλομάτιχη ματιά του Τζιν Πέιλι και στο αμυδρό χαμόγελό του υπήρχε ευγένεια, ίσως ακόμα και καλοσύνη, σ' εκείνο το ισχνό κορμί, σ' εκείνα τα άτονα μπράτσα κρυβόταν ένα ένστικτο σαν σιλέτο άκρως συντονισμένο με το κύρος και τα χρήματα. Αλλά πάνω απ' όλα, τα χρήματα. Ίσως αυτό να ήταν το πιο ανεπτυγμένο πράγμα στην ύπαρξή του: η σχεδόν σαμανική αίσθησή του για το χρήμα – για τις ανάγκες και τις απαιτήσεις του, τις χαρές και τα βάσανά του, την ικεσία και τις πράξεις που απαιτούσε απ' αυτόν ως μεσάζοντα ανάμεσα στον κόσμο του και στον δικό μας. Υπήρχε σ' αυτόν μία αποφασιστικότητα που κατάλαβα ακόμα και τότε ότι μπορούσε εύκολα να πάρει την απόχρωση της σκληρότητας, γιατί ένας άνθρωπος που δε νοιαζόταν για το τι σκεφτόταν ένας άλλος άνθρωπος για το σώμα του, ήταν ένας άνθρωπος που δε νοιαζόταν για το τι σκεφτόταν οποιοσδήποτε για οτιδήποτε ή, ακόμα περισσότερο, για το ποια μοίρα μπορεί να χτυπούσε αυτό τον άλλο άνθρωπο.

Ο Τζεζ Ντέμπστερ μου λέει πως κλασικό βιβλίο είναι αυτό που δεν τελειώνει ποτέ ό,τι θέλει να πει, είπε, ξεκουμπώνοντας το παντελόνι του και κατεβάζοντας στα μισά το φερμουάρ του.

Έχωσε μέσα το πουκάμισο και ξανακούμπωσε το παντελόνι.

Εσύ δε γράφεις κλασικό, είπε. Γράφεις μπεστ σέλερ. Και θέλω να πεις όλα όσα θα ήθελε να διαβάσει ποτέ κανείς σ' ένα βιβλίο για τον Ζίγκφριντ Χάιντλ. Κι αυτό το βιβλίο το θέλω σε έξι βδομάδες.

Πρέπει να ομολογήσω ότι το θέαμα του Τζιν Πέιλι ν' αλλάζει πουκάμισο με τάραξε. Κάτι στη συμπεριφορά του –σαν τους βασίλεις που ασχολούνταν με τους αυλικούς, τους ικέτες τους και τα ζητήματα του κράτους ενώ έχεζαν– έκανε τις αντίστοιχες θέσεις μας πολύ πιο ξεκάθαρες απ' οτιδήποτε μου είχε πει μέχρι

εκείνη τη στιγμή. Απουσίαζαν από αυτόν τόσο πολλά πράγματα που θεωρούσα πως έπρεπε να διαθέτουν οι άνθρωποι κι ωστόσο ήταν φανερό πως θεωρούσε τον εαυτό του ανώτερο. Και όσο κι αν το σιχαινόμουν, όσο κι αν έλεγα μέσα μου πως δεν το πίστευα, βρέθηκα με την αμήχανη στάση και τις νευρικές απαντήσεις μου να δείχνω με κάποιο τρόπο πως συμφωνώ.

Δε θεωρεί – το ξέρει, είπε ο Ρέι αργότερα, όταν του μίλησα για το άλλαγμα του πουνκάμισου. Το ξέρει πως είναι καλύτερος. Άνθρωποι σαν αυτόν ανατρέφονται για να το ξέρουν.

Τα παπούτσια σου, είπε ο Τζιν Πέιλι, ντυμένος τώρα και οδηγώντας με προς την πόρτα με τεντωμένο χέρι.

Το βλέμμα του έπεσε στα πόδια μου, όπου η σόλα του δεξιού Adidas Vienna μου είχε αρχίσει να ξεκολλάει. Το παπούτσι δε διαλυόταν ακριβώς ή όχι ακόμα τέλος πάντων, κι αν σήκωνα, αντί να σέρνω το πόδι μου καθώς περπατούσα, είχα ελπίδες να κρατήσει ολόκληρο το διάστημα των έξι εβδομάδων.

Δεν έχεις άλλο ζευγάρι;

Όλη εκείνη την ώρα που τον κοίταζα, αυτός εξέταζε εμένα και είχε βρει, συνειδητοποιήσει, πως έχω ανάγκες. Η αλήθεια ήταν πως δεν είχα άλλο ζευγάρι και πως δεν είχα την οικονομική δυνατότητα ν' αγοράσω κανένα, αλλά ντρεπόμουν πολύ να το πω αυτό ή στιδήποτε άλλο. Το μόνο που μπορούσα να κάνω ήταν να προσπαθήσω περισσότερο για να καταφέρω τον Χάιντλ να μιλήσει προκειμένου να πληρωθώ και να έχω μερικά χρήματα για ένα καινούργιο ζευγάρι αθλητικά παπούτσια – μεταξύ άλλων.

4

Διέσχισα πάλι εκείνο τον μακρύ διάδρομο, κοιτσαίνοντας ελαφρά στην προσπάθειά μου να διατηρήσω τα Adidas Vienna μου μερικές μέρες ακόμα, και μπήκα στον ολοένα και πιο καταθλιπτικό διευθυντικό χώρο, όπου ο Χάιντλ στεκόταν πίσω από το διευθυ-

ντικό γραφείο και μιλούσε στο διευθυντικό τηλέφωνο. Μου έγγεψε μ' έναν τρόπο που θα μπορούσε να περιγραφεί καλύτερα σαν *διευθυντικός* – απαξιωτικός, κυριαρχικός και χαλαρός ταυτόχρονα. Μια χειρονομία εξουσίας. Κάθισα πάλι στο μικρό τραπέζι συσκέψεων, με τις τρεις απλές πολυθρόνες του: ίσως, σκέφτηκα τώρα, όχι τόσο σαν περίπλοκα πορτρέτα του Φράνσις Μπέικον όσο σαν απλά, ξεκάθαρα ουρλιαχτά του Έντβαρν Μουνκ, και καθώς έβαζα σε λειτουργία τον Macintosh, παρακολουθούσα τον Χάιντλ. Άφησε το τηλέφωνο και άρχισε αμέσως να μιλάει γι' άλλη μια φορά για την τοξοπλάσμωση* ή τόξο, όπως την έλεγε.

Η τόξο συνάρπαζε τον Ζίγκι Χάιντλ ή ο Ζίγκι Χάιντλ έλεγε πως η τόξο τον συνάρπαζε. Όπως και να ήταν, αποτελούσε γι' αυτόν συχνό θέμα συζήτησης: πώς το παράσιτο της τοξοπλάσμωσης επηρέαζε τον εγκέφαλο των αρουραίων, ώστε να χάνουν τον ενστικτώδη φόβο τους για τις γάτες. Οι αρουραίοι που μόλις είχαν αποκτήσει τόλμη τρώγονταν στη συνέχεια από τις γάτες, έναν φορέα που χρησιμοποιούσε το παράσιτο της τοξοπλάσμωσης για ν' αναπαραχθεί μέσα του στη διάρκεια του επόμενου σταδίου του κύκλου αναπαραγωγής του. Οι γάτες με τη σειρά τους προωθούσαν την ανάπτυξη του σε ανθρώπους, στους οποίους μετέδιδαν το παράσιτο μέσω των μολυσμένων κοπράνων τους.

Αυτό που συνάρπαζε τον Χάιντλ πάνω απ' όλα ήταν το πώς η τόξο –που άλλαζε θανάσιμα τη συμπεριφορά των αρουραίων– μπορούσε να επηρεάσει τους ανθρώπους. Έκανε εικασίες επί ώρες σχετικά με τον αριθμό των γατών που είχαν οι τρελοί. Χρησιμοποιούσε η τόξο αυτούς τους ανθρώπους κáνοντάς τους να ενδιαφέρονται για τις γάτες προκειμένου να μεγιστοποιήσει τις πιθανότητες να επιβιώσει μέσα στις γάτες; Ήταν οι τρελοί πά-

---

* Τοξοπλάσμωση: Ασθένεια που προκαλείται από το ενδοκυττάριο πρωτόζωο παράσιτο τοξόπλασμα και μεταδίδεται στον άνθρωπο από τα κατοικίδια, με τελικό ξενιστή τη γάτα. Η γάτα μολύνεται τρώγοντας κυρίως μολυσμένα τρωκτικά. (Σ.τ.Μ.)

να τρελοί ή τους είχε τρελάνει η τόξο; Θα μιλούσε για το πώς εμπλεκόταν έντονα η τόξο στις αυτοκτονίες και στη σχιζοφρένεια. Το ερώτημα που κανείς δεν μπορούσε ν' απαντήσει ήταν το εξής: Γιατί το παράσιτο χειραγωγούσε τα ανθρωπίνα πλάσματα σε τέτοιες ακραίες πράξεις;

Αν μπορούσες ν' αντέξεις να τον ακούς, ήταν με τον τρόπο του ωραίος ομιλητής· παρ' όλα αυτά, σχεδόν τίποτε απ' όσα έλεγε δεν είχε χρησιμότητα για μένα. Και καθώς τώρα μιλούσε για το πώς μολύνονταν τα δελφίνια με το παράσιτο από αγροτικά απόβλητα, άρχισα να φοβάμαι πως ήταν σαν την τόξο που τόσο τον συνάρπαζε. Για μια στιγμή είχα την παράλογη ιδέα πως κάτι θα κυρίευε το μυαλό μου και θα το έκανε να ενεργήσει ενάντια στην ίδια του τη θέληση, ενάντια στα ίδια του τα συμφέροντα. Και τότε συνειδητοποίησα πόσο φοβισμένος ήμουν ήδη και πόσο τρελός ήταν ο φόβος μου.

Αποφάσισα να συγκεντρωθώ στο να ολοκληρώσω απλώς λίγες ακόμα λέξεις για σήμερα. Μου είπε την ιστορία με το κατσικάκι για δεύτερη –ή πρώτη;– φορά· μόνο που τώρα πυροβόλησε το κατσικάκι στο κεφάλι με τέτοιο τρόπο, που το κατσικάκι πέθανε πολύ αργά κι αυτός ήταν απλώς αναγκασμένος να κοιτάζει.

Από τον Χάιντλ μάθαινες κι αυτό: πόσο εύκολο είναι να θυμάσαι. Πόσο δύσκολο είναι να ξέρεις αν υπάρχει αλήθεια έστω και σε μία ανάμνηση. Πόσο η ειλικρίνεια βοηθάει το αναγκαίο ψέμα και πώς το ψέμα μάς επιτρέπει να ζήσουμε.

5

Θυμάμαι πως πήγα στο παράθυρο μετά την ιστορία με την κατσικάκι (για πρώτη ή για τελευταία φορά) και κοίταξα έξω. Πέρα, μερικοί γερανοί έγερναν κουρασμένα και πίσω τους, ακόμα πιο πέρα στον ορίζοντα, ένας κόκκινος ήλιος κυλούσε χαμηλά, χύνοντας γκριζο και ματωμένο φως στον κόσμο από κάτω. Στον

δρόμο, τρία πατώματα κάτω, μερικοί εργάτες με χακί φόρμες κλοτσούσαν μια μπάλα ο ένας στον άλλο. Ζήλευσα την παράξενη ελευθερία τους. Δεν ήξερα πως ήμουν ακόμα ελεύθερος. Η ματιά μου έπεσε στην είσοδο των Εκδόσεων STP, όπου είδα να στέκεται ο Ρέι με δερμάτινο bomber-jacket κάτω μακριά και να στρίβει τσιγάρο, δείχνοντας βαριεστημένος.

Όταν γύρισα, ο Χάιντλ ήταν πάλι στο τηλέφωνο. Του έγνεψα πως κάνω ένα διάλειμμα κι έφυγα από το γραφείο, κατεβαίνοντας από τις σκάλες τους τρεις ορόφους για το φουαγιέ και την κεντρική είσοδο.

Έξω, όπως μέσα, όλα ήταν καινούργια. Η λωρίδα του έτοιμου φυσικού χλοοτάπητα κατά μήκος του πεζοδρομίου ήταν χωρίς βρομιές και γόπες τσιγάρων. Ούτε στο γκριζο μπeton των προκάτ αποθηκών ούτε στις καφετιές και λαδιές επιφάνειες των χαμηλών συγκροτημάτων γραφείων –η τρομακτική ομοιότητα των οποίων γέμιζε τον δρόμο και πιο πέρα όσο έφτανε το μάτι– είχαν εμφανιστεί ακόμα και γκράφιτι. Όλα ήταν τακτοποιημένα και λαμπερά, περιμένοντας την ομοιόμορφη μουντάδα της φθοράς· όλα τόσο καινούργια, ώστε μερικά παράθυρα σ' ένα κτίριο απέναντι είχαν ακόμα την προστατευτική τους μεμβράνη, ταινίες από γαλάζιο πλαστικό που στριφογύριζαν με τον άνεμο.

Η λέξη απόπατος, είπε ο Ρέι, είναι πολύ ενδιαφέρουσα για έναν απόπατο σαν αυτόν.

Ήταν όλα τόσο καινούργια κι ωστόσο κάτι είχε ήδη τελειώσει. Αυτή την αίσθηση είχες. Λαχταρούσα να νιώσω τόσο πολλά άλλα πράγματα – έξαψη, ιδέες, συναισθήματα που θα μπορούσα να χρησιμοποιήσω για να φανταστώ τη φανταστική παιδική ηλικία του Χάιντλ. Αλλά απλώς ένιωθα τεράστια ανία. Αν ήμουν πραγματικός συγγραφέας, μπορεί να έβρισκα μεταμοντέρνα ομορφιά ή τουλάχιστον λίγες αράδες που να παριστάνουν πως τη βρήκα. Εγώ όμως ήμουν ένας νησιώτης, ερχόμουν από ένα νησί στην άκρη του κόσμου όπου το μέτρο όλων των πραγμάτων που είχαν σημασία δεν ήταν κατασκευασμένο από

ανθρώπινο χέρι και αυτού του είδους οι εικόνες που συγκινούσαν τη σύγχρονη λογοτεχνία εμένα δε με συγκινούσαν. Καταγόμουν από έναν τόπο που μου έλεγαν πως ήταν μια πληθικτική επαρχιακή εξορία και δεν ήξερα καν πώς να βλέπω σωστά και επομένως πώς να μπορέσω να γράψω κατάλληλα;

Είναι απλώς σκατά, Ρέι, είπα.

Ακουμπούσε σε μια μακρόστενη τσιμεντένια ζαρντινιέρα που έφτανε στο ύψος του στήθους. Κατά μήκος της υπήρχε ένα φύλλο αλουμινίου στο οποίο ήταν γραμμένες με μεταξοτυπία οι λέξεις ΕΚΔΟΣΕΙΣ STP και το περίφημο εκδοτικό σήμα της εταιρείας, μια στιλιζαρισμένη αναδυόμενη λευκή φάλαινα.

Είπα πως ο Χάιντλ ήταν πάλι στο τηλέφωνο.

Ο αέρας φυσούσε με ακανόνιστες ριπές κι όταν χτύπησε το πρόσωπό μου, ήταν τσουχτερός. Η μέρα μύριζε υγρή πέτρα. Υποθέτω πως υπήρχαν ήχοι, αλλά δε θυμάμαι κανέναν. Ίσως μακρινή κίνηση αυτοκινήτων. Ίσως όχι. Ήταν εκείνο το είδος τόπου όπου τίποτα δεν έκανε εντύπωση – ούτε ο θόρυβος ούτε η ησυχία.

Λοιπόν, αυτή τη φορά καταφέραμε να έρθουμε στην Αυστραλία, σχεδόν χωρίς να πεθάνουμε, είπε ο Ρέι.

Εγώ ήμουν Αυστραλός, αλλά δεν ήξερα τίποτα πραγματικά για την Αυστραλία, έχοντας μεγαλώσει στην Τασμανία, για την οποία κανείς δεν ξέρει τίποτα και πολύ περισσότερο οι Τασμανοί, για τους οποίους απλώς είναι ένα όλο και μεγαλύτερο μυστήριο. Η Μελβούρνη, αν μη τι άλλο, ήταν μια πόλη με αυτοπεποίθηση, κατά τη δική της εκτίμηση μια σπουδαία πόλη, που πίστευε ότι γεννήθηκε μάλλον από τον πυρετό της χρυσοθηρίας παρά από την εισβολή των Τασμανών αποίκων λίγα χρόνια πριν από την ανακάλυψη του χρυσού, ανδρών που είχαν αφήσει το σημάδι τους διοικώντας εκτελεστικά αποσπάσματα στην τασμανική μεθόριο, τα οποία κυνηγούσαν τ' απομεινάρια των Τασμανών Αβορίγινων και τους έσφαζαν τη νύχτα γύρω από τις φωτιές τους.

Μερικοί Τασμανοί έλεγαν πως η Μελβούρνη ήταν σαν την Τασμανία, απλώς μεγαλύτερη, πράγμα που τώρα μου φαινόταν

τόσο βλακώδες όσο το να λες πως η Τασμανία ήταν σαν τη Νέα Υόρκη, απλώς μικρότερη, το οποίο ήταν εξίσου αλήθεια και εξίσου βλακώδες. Πραγματικά, ο κόσμος ήταν γεμάτος από βλακώδη πράγματα, ωστόσο τι θα είχαμε να συζητάμε χωρίς αυτά; Ίσως η μόνη διαφορά ανάμεσα στον άνθρωπο και στα ζώα είναι η ικανότητα του ανθρώπου να γεμίζει τις μέρες και τη ζωή του μ' ένα σύμπαν βλακωδών πραγμάτων, ώσπου τελικά έρχεται το μόνο αληθινό πράγμα, ο θάνατος, για να βάλει τέλος στην ανοησία. Αυτό τον καιρό ζηλεύω όποιον έχει πληροφορηθεί πως έχει τη μια ή την άλλη θανατηφόρα ασθένεια. Στις πιο αισιόδοξες στιγμές μου προσεύχομαι για καρκίνο.

Πάω για έναν περίπατο, είπα.

Η άσφαλτος ήταν μαύρη και καθαρή σαν επιφάνεια πάγκου κουζίνας πολυτελούς διαμερισματος, φρέσκια τσιμεντόσκηνη θάμπωνε το ακόμα ανοιχτό γκρι κράσπεδο και οι γαλβανισμένες σχάρες άστραφταν με ασημένιες λάμπες μαργαριταριών. Μπορούσα να δω, όπως το είχε επισημάνει ο Τζιν Πέιλι στην πρώτη μας συνάντηση, ότι τα πάντα σ' αυτούς τους δρόμους σχετίζονταν με το πώς άνθιζε οικονομικά η χώρα, πώς –παρά την ύφεση, παρά τα επιτόκια– το έθνος αναπτυσσόταν ή τουλάχιστον η οικονομία ανέκαμπτε. Υπήρχε πολλή συζήτηση για την οικονομία εκείνο το διάστημα, ήταν σαν τον Σωτήρα Ιησού. Οι άνθρωποι πίστευαν ακόμα στην οικονομία όπως είχαν πιστέψει άλλοτε στην πολιτική και στον Θεό πριν απ' αυτήν – οι εύπιστοι θα μιλούσαν ακόμα και για καμπύλες με ανοδικές τάσεις και κυμαινόμενα επιτόκια ενώ έκαναν τσιγάρο, λες κι αυτές οι λέξεις εξηγούσαν με κάποιο τρόπο τους ίδιους και τη ζωή τους.

Ωστόσο, καθώς στάθηκα στην πρώτη διασταύρωση –και αναρωτιόμουν αν θα έπρεπε να ξαναρχίσω το κάπνισμα έστω και μόνο για τη διάρκεια αυτού του βιβλίου–, η μόνη καμπύλη που αντιλαμβανόμουν εγώ ήταν το εξόγκωμα του χαλαρού δέρματος που είχε ξεκολλήσει λίγο ακόμα από τη σόλα του δεξιού Adidas Vienna μου και το οποίο μεγάλωνε. Παντού υπήρχαν κι

άλλοι δρόμοι που ήταν λίγο-πολύ μία από τα ίδια, ένας λαβύρινθος μονοτονίας τόσο απόλυτος, ώστε για μια στιγμή μεπερδεύτηκα, δεν ήξερα πού ήμουν και πώς θα ξαναγύριζα στον εκδοτικό, ο οποίος ήταν τελικά μόλις διακόσια μέτρα πίσω μου. Γύρισα κουτσαίνοντας, με τον βηματισμό που θα παρέτεινε τη ζωή των *Vienna* μου και ζήτησα από τον Ρέι τσιγάρο.

Γάμησέ τα, είπε εκείνος. Πριν από τσιγάρο χρειάζεσαι αντι-κατάσταση ισχίου.

Παρακολουθούσε τους εργάτες που έπαιζαν μπάλα στον δρόμο. Ο ένας φορούσε καπέλο καουμπόη: όταν έπιανε την μπάλα, σταματούσε, ίσιωνε το κορμί του, έσκυβε κάτω, σήκωνε τις κάλτσες του, πετούσε χαλίκι στον αέρα και με μεγάλη σοβαρότητα την κλοτσούσε πάλι στον παρτενέρ του. Καθώς ερχόταν η σειρά του παρτενέρ, αυτός έτρεχε έναν μικρό γύρο, υψώνοντας θριαμβευτικά τον αντίχειρα.

Γάμησέ τα, ποια; ρώτησα.

Σκατά, είπε ο Ρέι αργά. Μπορούσε να επενδύσει μια μοναδική ανόητη λέξη με τη βαρύτητα και το μυστήριο μιας βραβευμένης με Νόμπελ αστραφτερής Θεωρίας των Χορδών.

Τι είναι σκατά;

Αυτό, αδερφέ.

Ποιο είναι αυτό;

Αυτό, επανέλαβε.

Δεν είχα ιδέα τι εννοούσε, αλλά σπάνια συνέβαινε να έχω.

Ξέρεις, φιλαράκι, είπε σκύβοντας κοντά.

Χαμογελούσε τώρα, στρίβοντάς μου τσιγάρο με τον *Champion Ruby* καπνό του, κοιτάζοντάς με χωρίς να με βλέπει, σαν να είχε νικήσει σ' έναν ακόμα καβγά στην παμπ. Ή σαν να ετοιμαζόταν ν' αρχίσει έναν.

Ξέρεις, γαμώτο, είπε και μου έκλεισε το μάτι. Δίνοντάς μου το τσιγάρο, έσκυψε ακόμα πιο κοντά μου, έτσι που σχεδόν ακούμπησαν τα μέτωπά μας. Κοίταξε κλεφτά γύρω και είπε σφουριχτά:

Νομίζει πως θέλουν να τον σκοτώσουν.

6

Θέλουν να πουν πράγματα – οι νεκροί. Συνηθισμένα πράγματα, καθημερινά πράγματα. Τα βράδια επιστρέφουν σ' εμένα και τους αφήνω να μπουν. Τους αφήνω τη γλώσσα τους. Μιλάνε γι' αυτά που παρακολουθούμε, γι' αυτά που βλέπουμε, γι' αυτά που ακούμε και αγγίζουμε, ελεύθεροι σαν το φεγγάρι να περιφέρονται στην αληθινή νύχτα. Ο άυλος αέρας, έγραψε ο Μέλβιλ. Ωστόσο, δεν υπάρχει Ζίγκι Χάιντλ. Ούτε Ρέι. Ούτε άλλοι. Τότε, πριν γράψω οτιδήποτε, ήξερα τα πάντα για το γράψιμο. Τώρα δεν ξέρω τίποτα. Το να ζεις; Τίποτα. Η ζωή; Τίποτα. Τίποτε απολύτως.

Ο Κιφ Κέλμαν, ένας νεαρός, άφραγκος συγγραφέας, πιστεύει ότι επιτέλους του χαμογελά η τύχη, όταν ο διαβόητος απατεώνας Ζίγκφριντ Χάιντι, κοινώς «Τζίγκι», του προσφέρει 10.000 δολάρια για να του γράψει, ως άορατος συγγραφέας, την αυτοβιογραφία του. Ο Τζίγκι σε έξι βδομάδες πρόκειται να δικαστεί για τραπεζικές απάτες 700 εκατομμυρίων δολαρίων. Το βιβλίο πρέπει να είναι έτοιμο μέχρι τότε.

Η δουλειά δείχνει εύκολη, αλλά ο Τζίγκι αποδεικνύεται πολύ δύσκολος στη συνεργασία. Υπεκφεύγει, αντιφάσκει και αποσπάται εύκολα από τις «δουλειές» του που συνεχίζονται κανονικά – και ο Κιφ φοβάται πως περιλαμβάνουν μέχρι και εντολές για εκτελέσεις, που δίνονται από το γραφείο όπου δουλεύουν μαζί. Το χειρότερο, ο Κιφ αρχίζει να νιώθει μια παράξενη, υπνωτιστική έλξη για τον κόσμο του Τζίγκι. Και σύντομα δεν ξέρει πια αν εκείνος γράφει την αυτοβιογραφία του Τζίγκι ή ο Τζίγκι ξαναγράφει τη ζωή του από την αρχή – το ποιος είναι, το μέλλον του, την ίδια την πραγματικότητα.

Άλλοτε ειρωνικό, άλλοτε ανατριχιαστικό, το ΣΕ ΠΡΩΤΟ ΠΡΟΣΩΠΟ αποτελεί μια διεισδυτική ματιά σε μια εποχή όπου το γεγονός δεν ξεχωρίζει από την επινόηση, και η αλήθεια, όπως άλλωστε και η μνήμη, δεν είναι παρά μια έννοια σχετική.

Αστραφτερά επινοητικό και δυσοίωνο... Σε μια εποχή όπου η αλήθεια μας παραμορφώνεται, κακοποιείται ή αγνοείται, χρειαζόμαστε τον Φλάνναγκαν να μας υπενθυμίσει με την τέχνη του την καταστροφή που προκαλεί η απροθυμία μας να πούμε τι συνέβη.

The Washington Post

Το Σε Πρώτο Πρόσωπο είναι ένα είδος Πορτρέτου του Ντόριαν Γκρέι για τον 21ο αιώνα.

Τζόις Κάρολ Όουτς,
συγγραφέας, The New
York Review of Books

Μια καυστική διερεύνηση του πώς ο σημερινός κόσμος έφτασε να ορίζεται από ψέματα, απάτες και συσκοτίση... Γεμάτο αστείες παρεκβάσεις, αυτό το δυνατό μυθιστόρημα με το μαύρο χιούμορ προσφέρει μια διεισδυτική ματιά στην εποχή μας.

Booklist

Κωμικό και τρομακτικό μαζί. Διάσπαρτο με αιχμηρές παρατηρήσεις για την πεπερασμένη φύση της ζωής, που κόβουν την ανάσα.

Financial Times

Εκδόσεις ΨΥΧΟΓΙΟΣ

www.psychogios.gr

ΚΩΔ. ΜΗΧ/ΣΗΣ: 21484

Γ Ι Α Α Ν Α Γ Ν Ω Σ Τ Ε Σ Μ Ε Α Π Α Ι Τ Η Σ Ε Ι Σ